

ZPRÁVA O STAVU LIDSKÝCH PRÁV V ČESKÉ REPUBLICE ZA ROK 2018

SHRNUTÍ

Česká republika je parlamentní demokracie se systémem více politických stran. Zákonodárnou moc má dvojkomorový parlament, který tvoří Poslanecká sněmovna a Senát). Hlavou státu je prezident, který jmenuje ministerského předsedu z řad hlavní politické strany nebo koalice. Ve dnech 5. a 6. října se v zemi konaly volby do místních zastupitelstev a do Senátu. V lednu rovněž voliči znovu zvolili Miloše Zemana prezidentem pro další pětileté období. Pozorovatelé považují obojí volby za svobodné a regulérní.

Civilní orgány si nadále udržovaly účinnou kontrolu nad bezpečnostními silami. Problémy v oblasti lidských práv se týkaly trestných činů násilí nebo hrozby násilím proti příslušníkům romské menšiny.

Vláda podnikla kroky ke stíhání a potrestání veřejných činitelů, kteří zneužili svou pravomoc v bezpečnostních silách a v jiných státních funkcích.

Článek 1. Respektování osobnostních práv, včetně ochrany proti těmto jevům:

a. Svévolné a jiné politicky motivované zabití

Nevyskytly se žádné zprávy o svévolných nebo nezákonných vraždách spáchaných státními orgány nebo jejich agenty.

b. Zmizení

Nevyskytly se žádné zprávy o zmizení nějakých osob, které zavinily státní orgány nebo jejich agenti.

c. Mučení a jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání

Tyto praktiky jsou zakázány zákonem. Česká Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS) vyšetřovala v září dva policisty z Českých Budějovic, kteří byli později obviněni z mučení 32letého spoutaného Roma, kterého donutili přiznat se k trestnému činu, který nespáchal. Případ je dosud projednáván.

Veřejná ochránkyně práv (ombudsmanka) kritizovala policii za nadměrné použití síly ze strany policisty, které mělo za následek usmrcení mentálně postiženého pacienta, který začal jednat nekontrolovatelně v nemocnici. Policista použil taser, který způsobil v kombinaci s dvěma injekcemi sedativ úmrtí pacienta.

Podmínky ve věznicích a detenčních centrech

Hlavními problémy během roku zůstaly i nadále velké počty vězňů, přeplněné věznice, špatné hygienické podmínky v některých věznicích, případy špatného zacházení s vězni a celkově neuspokojivé podmínky vězňů s tělesným nebo duševním postižením.

Podmínky ve státem spravovaných záchytných zařízeních pro migranty se zlepšily v důsledku značného snížení počtu migrantů ze Středního východu, Afriky a Asie přicházejících do

země. Děti zůstávaly se svými rodinami ve stejném záchytném zařízení pro migranty, kteří vstoupili do země bez příslušných povolení, ale mohly v doprovodu personálu vycházet ven z těchto zařízení. Mezinárodní provozovatelé kritizovali délku zadržení u rodin s dětmi, protože rozhodování o případech trvalo v průměru celé týdny.

Fyzické podmínky: Problémem byly přeplněné věznice. Věznice pro mužské odsouzené ve výkonu trestu byly v prvních sedmi měsících plné na 105 procent své kapacity. Ženské věznice nebyly přeplněny.

Podle údajů Vězeňské služby ČR došlo v roce 2017 k 34 případům úmrtí ve vězení a ve vazebních věznicích, z čehož bylo 10 sebevražd a osm případů se dosud vyšetřuje. Zbytek tvořila úmrtí z přirozených příčin.

Ombudsmanka uvedla, že se podmínky ve věznicích obecně znatelně zlepšily, ale vězeňské podmínky pro odsouzené trpící tělesným nebo duševním postižením zůstaly neuspokojivé. Upozornila rovněž na neadekvátní zdravotní péči ve věznicích v důsledku nedostatku lékařů motivovaných k práci ve věznicích.

Krajský soud potvrdil v lednu podmíněné odsouzení na jeden a jeden a půl roku u tří policistů odsouzených za ponižující zacházení se zadrženou ženou, která byla pod vlivem alkoholu.

Správa: Ombudsmanka uvítala povinnost státních zástupců pravidelně navštěvovat věznice. Vyšetřovala věrohodná tvrzení o nelidských podmínkách a prováděla namátkové kontroly.

Nezávislé monitorování: Vláda povolila nezávislé monitorování podmínek ve věznicích ze strany domácích a mezinárodních lidskoprávních organizací a médií. Ombudsmanka však poukázala na to, že policie odmítá povolit monitorujícímu činiteli doprovázet vyhoštěné cizince v eskortních vozidlech dle ustanovení zákona.

Zlepšení: Vězeňská služba zavedla transparentní systém přemísťování odsouzených osob blíže k jejich domovům. Ministerstvo spravedlnosti v srpnu poprvé po 18 letech zvýšilo platy pracujících vězňů.

d. Svévolné zatčení nebo zadržení

Zákon zakazuje svévolné zatčení a zadržení a dává každému právo podat k soudu stížnost proti svému zatčení nebo zadržení. Vláda obecně dodržovala tyto požadavky.

Úloha bezpečnostního a policejního aparátu

Policie je podřízena ministerstvu vnitra a odpovídá za uplatňování zákonů a za udržování veřejného pořádku, včetně ochrany hranic a vymáhání imigračního zákona. GIBS, která je podřízena kanceláři ministerského předsedy, dohlíží na policii, celní správu, hasičský záchranný sbor a vězeňskou službu a odpovídá za vyšetřování tvrzeného protiprávního jednání. Ministerstvo obrany dohlíží na Armádu České republiky. Inspektoři GIBS vyšetřovali tvrzení o trestném jednání a prováděli „testy čestnosti“ – zátahy, aby přistihli přestupníky při činu. V roce 2017 zahájili inspektoři celostátně řízení v 251 případech.

I nadále byla problémem korupce orgánů činných v trestním řízení, K jejím nejběžnějším formám patřil únik informací za úplatu, neoprávněné užívání databází těchto orgánů, obvykle

k vyhledávání údajů za účelem poškození pověsti dotčené osoby, nezákonné ovlivňování postupů v trestním řízení, vydírání, umožňování přístupu zakázaných předmětů do věznic a přijímání úplatků za přestupky proti předpisům o silničním provozu. GIBS uvedla, že snížení počtu trestných činů korupce od roku 1994 zřejmě naznačuje přesun trestné činnosti do kyberprostoru.

V březnu GIBS obvinila celníka a civilního zaměstnance Celní správy ČR z nepřímého úplatkářství a zneužití pravomoci veřejného při pokusu ovlivnit celní řízení oplátkou za finanční prospěch.

Civilní orgány vykonávaly účinný dohled nad ministerstvem vnitra, GIBS a armádou a vláda má efektivní mechanismy k vyšetřování a trestání zneužití. Během roku se nevyskytly žádné zprávy o nezákonném jednání ve vztahu k bezpečnostním silám.

Postupy užívané při zatýkání a zacházení se zadrženými

Policie používá ve většině příkazů soudní zatýkací rozkazy k zatčení osob obviněných z trestných činů, ale může provést zatčení i bez rozkazu, pokud je přesvědčena o tom, že byl spáchán trestný čin a když považuje zatčení za nezbytné k zabránění dalším trestným činům nebo zničení důkazů, k ochraně podezřelého nebo v případě, že osoba odmítne uposlechnout policejního příkazu.

Policie musí předat zatčené na základě zatýkacího rozkazu do 24 hodin soudu. Soudce má dalších 24 hodin na to, aby rozhodl, zda danou osobu nadále zadržovat. U podezřelých zatčených bez zatýkacího rozkazu má policie 48 hodin na to, aby je informovala o důvodu zatčení a vyslechla je a aby je buď propustila, nebo je předala soudu. Poté musí soudce do 24 hodin rozhodnout, zda je obviní. Úřady nesmí zadržovat osoby déle bez obvinění.

Zákon stanoví možnost zaplatit kauci, s výjimkou závažných zločinů nebo případů, kdy je nutno zabránit ovlivňování svědků. Osoba obviněná z trestního činu může okamžitě po zatčení požádat o právníka, a pokud si ho nemůže dovolit, poskytne jí ho stát. O tom, zda stát bude hradit zčásti nebo zcela náklady na právní zastoupení, rozhoduje soud.

Úřady obvykle respektují tato práva.

e. Odepření spravedlivého veřejného procesu

Nezávislost soudnictví je stanovena zákonem a státní orgány obecně respektovaly nezávislost a nestrannost soudů. Úřady ve většině případů respektovaly soudní nařízení a realizovaly soudní rozhodnutí.

Soudní postupy

Právo na spravedlivý a veřejný proces je zakotveno v zákoně a toto právo bylo obecně vymáháno nezávislými soudy.

Žalovaní mají právo na presumpci nevinoty a právo obdržet neprodleně podrobné informace o obviněních vznesených proti nim (v případě potřeby i s bezplatným tlumočením). Mají právo na to, aby se s nimi zbytečného prodlení konal spravedlivý a veřejný proces, právo být přítomen svému procesu, právo komunikovat s právníkem dle svého výběru nebo právo dostat

právníka na státní náklady, když si jej nemohou zaplatit. Obecně mají dost času a možností zpracovat obhajobu a v případě potřeby mají právo na bezplatné tlumočení od okamžiku obvinění až po odvolání a dovolání. Žalovaní mají právo konfrontovat státní zástupce nebo svědky žalobce, předvolávat vlastní svědky a předkládat vlastní důkazy. Nemohou být nuceni vypovídat nebo přiznat vinu. Odsouzení mají právo na odvolání.

Politici vězňové a zadržení z politických důvodů

Nevyskytly se žádné zprávy o politických vězních nebo osobách zadržených z politických důvodů.

Občanské soudní řízení a prostředky nápravy

Ústava zakotvuje samostatné nezávislé soudnictví v občanskoprávních záležitostech a v řízeních o nápravě porušení lidských práv. K dostupným prostředkům nápravy patří peněžitá náhrada škody, **mimosoudní vypořádání** a ukončení škodlivého jednání. Nestátní neziskové organizace (NNO) poukázaly na rostoucí sblížení postupů v trestním a občanskoprávním řízení, což zjednodušilo proces pro oběti, přestože prostředky nápravy a úleva nadále vyžadovaly zdlouhavý právní proces a obtížně se získávaly, zejména pro příslušníky znevýhodněných skupin, například romské menšiny. Žalobci se mohou odvolat u Evropského soudu pro lidská práva proti nepříznivým rozhodnutím, která se týkají údajných porušení Evropské úmluvy o lidských právech. K dispozici jsou rovněž správní prostředky nápravy.

Zákon uznává za nejohroženější skupiny obyvatelstva děti, osoby se zdravotním postižením, oběti obchodu s lidmi a oběti sexuálních a brutálních zločinů. Uvádí seznam práv oběti zločinů, například právo domáhat se náhrady škody nebo přístup k advokátovi.

Majetkové restituce

Zákon obsahuje ustanovení o restituci soukromého majetku zabaveného za komunistického režimu i o restituci židovského majetku za nacistické éry nebo o náhradě tohoto majetku. I když bylo nadále možné podávat během roku žaloby o navrácení uměleckých děl zkonfiskovaných nacistickým režimem, doba k podávání žalob o restituci a náhradu jiných druhů majetku již uplynula. Zákon umožňuje restituci a náhradu za majetek náboženských organizací, včetně židovských náboženských obcí, zabavených za komunistického režimu. Církev má rovněž obdržet 59 miliard korun českých (2,4 mld. USD) za majetek, který nelze navrátit.

Zákon vyžaduje od státu zaplatit tuto kompenzaci během 30 let a současně po 17 let postupně odebírat státní dotace registrovaných náboženských skupin.

Stát má zavedeny zákony a mechanismy a místní NNO a podpůrné skupiny oznámily, že státní orgány dosáhly značného pokroku v řešení nároků z doby holokaustu, včetně nároků zahraničních občanů, přestože některé nároky nejsou dosud vypořádány. Některé zahraniční NNO nadále prosazovaly větší pokrok, zejména co se týče vypořádání pozůstalosti bez dědiců a složitých případů týkajících se zahraničních občanů.

f. Svévolné nebo nezákonné zásahy do soukromí, rodiny, domácností nebo korespondence

Zákon zakazuje takové jednání a nebyly hlášeny žádné případy porušení těchto zákazů ze strany státních orgánů.

Bod 2. Respektování občanských svobod, včetně následujících:

a. Svoboda projevu, včetně svobody tisku

Zákon obsahuje ustanovení o svobodě projevu, včetně svobody tisku, a státní orgány obecně dodržovaly toto právo. Nezávislý tisk, efektivní soudnictví a fungující demokratický politický systém společně prosazovaly svobodu projevu, včetně svobody tisku. Zákon stanoví určitá omezení této svobody, například co se týče tzv. projevů nenávisti, popírání holocaustu a popírání zločinů komunistické éry.

Svoboda projevu: Zákon stanoví trest odnětí svobody od šesti měsíců do dvou let pro osoby, které popírají zločiny z komunistické éry nebo holocaust. Zákon zakazuje projevy, které vyvolávají nenávist na základě rasy, náboženství, společenské třídy, národnosti nebo příslušnosti k celé skupině a ukládá tresty až tři roky odnětí svobody za porušení tohoto zákazu.

Svoboda tisku a projevu: Nezávislá média byla aktivní a vyjadřovala širokou škálu názorů. Obavy z toho, že by slučování vlastnictví českých médií mohlo ovlivňovat politiku, zesílily v květnu 2017 po zveřejnění zvukové nahrávky, na níž tehdejší ministr financí a současný ministerský předseda Andrej Babiš údajně nabádal reportéra jedněch z Babišových novin, aby napsal negativní článek o politickém soupeři. Babiš popřel jakoukoli nezákonnost.

V říjnu 2017 prezident Miloš Zeman zaútočil na média na tiskové konferenci, na níž vytáhl maketu samopalu kalašnikov s nápisem „na novináře“. V květnu zase „zažertoval“, že by pár novinářů mělo být zlikvidováno, protože „je jich příliš mnoho“.

Zákon, který stanoví limit pro popírání zločinů komunistické éry a holocaustu a pro nenávistné projevy, platí pro tisková a vysílající média i pro internetové noviny a časopisy.

Svoboda internetu

Státní orgány neomezovaly ani nenarušovaly přístup na internet, ani necenzurovaly internetový obsah a nevyskytly se věrohodné zprávy o tom, že státní orgány monitorovaly bez náležitého zákonného oprávnění internetové komunikace.

Zákon mj. zakazuje projevy, které znevažují nějaký národ, rasu, etnikum nebo jinou skupinu osob, vyvolávají nenávist proti skupině osob nebo prosazují omezení jejich občanských práv a veřejně popírají, zpochybňují, podporují nebo ospravedlňují genocidu.

Podle údajů České statistického úřadu z roku 2017 mělo 77 procent domácností v průběhu roku přístup k internetu, ale jen 30 procent mělo přístup k rychlému internetu.

Akademické svobody a kulturní akce

Státní orgány nijak neomezovaly ani akademickou svobodu, ani kulturní akce. Ústavní soud se v roce 2017 postavil na stranu prezidenta Miloše Zemana při jeho odmítnutí jmenovat v roce 2015 tři profesory, přestože to zákon od prezidenta vyžaduje a přestože byly splněny všechny nominační požadavky. Soud rozhodl, že dopis zasláný prezidentem ministru školství, v němž prezident odmítl tato tři jmenování, byl dostačující, i když neobsahoval odůvodnění tohoto rozhodnutí.

b. Svoboda pokojného shromažďování a sdružování

Ústava a zákony zakotvují svobodu pokojného shromažďování a sdružování a státní orgány obecně respektovaly tato práva.

Svoboda pokojného shromažďování

Státní orgány mohou ze zákona omezit nebo zakázat shromáždění, včetně průvodů, demonstrací a koncertů, pokud propagují nenávist nebo intoleranci, prosazují potlačování individuálních práv nebo ohrožují bezpečnost účastníků.

Svoboda sdružování

Zákon vyžaduje, aby byly organizace, sdružení, nadace a politické strany registrovány u ministerstva vnitra. Soudy mohou rozpustit nebo zakázat skupiny, které podněcují nenávist z důvodu rasy, náboženství, společenské třídy, národnosti nebo příslušnosti k jiné skupině a které užívají zakázané symboly, a ministerstvo vnitra může odmítnout jejich registraci.

c. Svoboda náboženského vyznání

Viz mezinárodní zpráva ministerstva zahraničí USA o náboženské svobodě *International Religious Freedom Report* na adrese www.state.gov/religiousfreedomreport/.

d. Svoboda pohybu

Zákon zakotvuje vnitřní svobodu pohybu, cestování do zahraničí, emigraci a repatriaci a státní orgány obecně respektovaly tato práva.

Vláda spolupracovala s Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a s jinými humanitárními organizacemi na poskytování ochrany a pomoci uprchlíkům, osobám hledajícím azyl, osobám bez státní příslušnosti nebo jiným osobám, které potřebují ochranu.

Násilí proti migrantům, uprchlíkům a osobám bez státní příslušnosti: Fyzické zastrašování a vandalismus zůstávaly nadále závažným problémem. NNO, které se zabývají záležitostmi migrace, hlásily nárůst telefonických a e-mailových výhrůžek, včetně hrozeb smrti (viz článek 6, Ostatní násilí a diskriminace ve společnosti).

Ochrana uprchlíků

Přístup k azylu: Poskytnutí azylu upravuje zákon a vláda má zaveden systém poskytování ochrany uprchlíkům a jiným specificky ohroženým cizincům.

Podle statistik ministerstva vnitra roku činila průměrná délka azylového řízení za prvním osm měsíců 67 dní. Délka azylového řízení splňovala v 92,6 procentech všech případů požadavky Azylového zákona. Ve zbývajících případech obdrželi žadatelé o azyl v souladu se zákonem informaci o novém termínu dokončení azylového řízení. Zákon stanoví, že ministerstvo vnitra musí rozhodnout o azylu do šesti měsíců od data žádosti o azyl, pokud žadatel předložil všechny požadované dokumenty.

Bezpečná země původu/tranzitní země: Česká republika v zásadě dodržuje Nařízení Dublin III, které vyzývá orgány, aby vracely osoby hledající azyl do první země EU, do níž vstoupili. Ministerstvo vnitra obdrželo žádost o azyl od osob, které přišly ze zemí nebo přes země považované podle ustanovení zákona za bezpečné. Úřady zpravidla neposkytly mezinárodní ochranu těmto žadatelům, ale prověřily jednotlivě všechny případy.

Svoboda pohybu: V důsledku uplatňování systému dobrovolného návratu se doba zadržení ilegálních migrantů a odmítnutých žadatelů o azyl v detenci zkrátila. Zákon stanoví, že migranti, kteří mají být deportováni nebo kteří čekají na dobrovolnou repatriaci kvůli nařízení o deportaci, mohou být zadržováni maximálně po dobu 180 dní. V případě dětí doprovázejících dospělé musí deportační řízení trvat nejvýše 90 dní bez možnosti prodloužení. Ohrožené osoby, včetně rodin, které žádají o mezinárodní ochranu, nesmějí být zadržovány.

Podle zářijové zprávy ministerstva vnitra bylo v záchytných zařízeních v zemi zadržováno okolo 70 migrantů. Podle této zprávy se pět osob nacházelo v záchytném zařízení určeném pro ohrožené skupiny osob, samotné ženy bez dětí a rodiny s dětmi. Ministerstvo vnitra oznámilo, že během roku nebyly v zemi žádné děti bez rodičů.

Trvalá řešení: Národní přesídlovací a integrační program řízený vládou v těsné spolupráci s UNHCR byl nadále uplatňován. Na základě *Státního integračního programu* mají osoby, které požívají mezinárodní ochrany, právo na přechodné ubytování, sociální služby, kursy českého jazyka a pomoc při hledání zaměstnání a trvalého bydlení. Děti mají nárok na školní docházku.

Vláda souhlasila s přesídlením 400 uprchlíků ze Středního východu, včetně Turecka, na základě dobrovolných kvót EU. V červnu 2017 však tento přesídlovací program pozastavila s poukazem na obavy o bezpečnost.

Ministerstvo vnitra využívalo systém dobrovolného návratu u rostoucího počtu cizinců v obtížné hospodářské situaci, kteří jsou ochotni vrátit se domů, a spustilo vedle programu dobrovolného návratu řízeného Mezinárodní organizací pro migraci svůj vlastní program asistovaného dobrovolného návratu z České republiky do zemí původu. V roce 2017 pomohlo ministerstvo zhruba 400 osobám při návratu do země původu. Během prvních sedm měsíců roku bylo do zemí původu dobrovolně navraceno cca 225 osob.

Přechodná ochrana: Vláda rovněž poskytla dočasnou ochranu (označovanou v EUR jako „doplňková ochrana“) osobám, které nemusí získat status uprchlíka. Doplňková ochrana byla ke dni 1. září poskytnuta 90 osobám. Osoby, jimž je poskytnuta doplňková ochrana, mají

podle směrnic EU nárok na přechodné povolení k pobytu, cestovní dokumenty, přístup k zaměstnání, rovnoprávný přístup ke zdravotní péči a bydlení a školní vzdělání pro děti.

Osoby bez státní příslušnosti

Dle statistik UNHCR bylo v zemi koncem roku 2017 zhruba 1500 osob bez státní příslušnosti. Ministerstvo vnitra informovalo o 12 osobách bez státní příslušnosti, které během roku požádaly o mezinárodní ochranu. Země neudělila do září status uprchlíka šesti osobám bez státní příslušnosti. Osoby bez státní příslušnosti mohou za určitých okolností získat občanství.

Článek 3. Svoboda účasti v politickém procesu

Ústava a zákon poskytují občanům možnost zvolit si vládu ve svobodných a spravedlivých pravidelných volbách prostřednictvím tajného hlasování a na základě všeobecného a rovného volebního práva.

Volby a účast v politice

Nedávné volby: V říjnu 2017 se v zemi konaly parlamentní volby. V druhých prezidentských volbách konaných v zemi v lednu voliči znovu zvolili Miloše Zemana prezidentem na další pětileté období. Pozorovatelé považovali obojí volby za svobodné a regulérní a nebyly hlášeny žádné nesrovnalosti.

Účast žen a menšin: Účasti žen a menšin v politickém procesu nebrání žádný zákon a ženy i menšiny se jej účastnily. Obě skupiny jsou však nadále nedostatečně zastoupeny ve volených orgánech. V čele čtyř z patnácti ministerstev stojí ženy.

Účast Romů v politice a státní správě byla nadále minimální v porovnání s jejich odhadovaným procentním podílem na populaci. v parlamentu, mezi ministry ani soudci Nejvyššího soudu nebyli žádné Romové. Někteří Romové byli jmenováni do státních a krajských poradních orgánů, které se zabývají romskými záležitostmi. Dva romští kandidáti se neúspěšně zúčastnili senátních voleb. Romové byli zvoleni do 13 míst v místních zastupitelstvech.

Článek 4. Korupce a nedostatek transparentnosti ve státních orgánech

Zákon stanoví trestní postih za korupci veřejných činitelů. Pachatelé může být uložen trest odnětí svobody až na 12 let a propadnutí majetku. Státní orgány obecně efektivně uplatňovaly tyto právní předpisy, přestože veřejní činitelé občas vyvázli bez trestu za korupční praktiky. Soudní řízení byla administrativně náročná a soudy občas uměle prodlužovaly řízení, aby umožnily uložení nižších trestů.

Korupce: V září 2017 odsoudil nově ustanovený soudce okresního soudu v Jičíně dva okresní soudce z Litoměřic k poměrně nízkým trestům za přijetí úplatku výměnou za ovlivňování soudního řízení, Původní předseda senátu v tomto případě byl odvolán, aby nový soudce mohl uložit mírnější tresty.

Zpřístupnění finančních údajů: Údaje o majetku veřejných činitelů jsou dostupné jen velmi omezeně na internetu nebo na žádost podanou u ministerstva spravedlnosti. Ministerstvo

spravedlnosti může uložit pokutu až 50 000 korun (2 000 USD) za nezveřejnění těchto údajů, ale toto opatření se neukázalo být příliš odrazující. Zákon rovněž vyžaduje zveřejnění majetku soudců, státních zástupců, ředitelů výzkumných institucí a vybraných armádních profesionálů. Jejich údaje nejsou z bezpečnostních důvodů veřejně přístupné.

Poté, co se česká NNO Právo ve veřejném zájmu obrátila několikrát na soud, aby si vynutila zveřejnění údajů o majetku vysoce postavených úředníků v Kanceláři prezidenta republiky, zveřejnil šéf kanceláře Mynář v listopadu 2017 své údaje o majetku, ale pouze za rok 2016.

V roce 2017 byly zavedeny limity pro financování politických stran a volebních kampaní a vláda zřídila úřad pro dohled na dodržování nových předpisů. Přesto se většina stran daří obcházet tyto předpisy.

Článek 5. Postoj vlády k mezinárodnímu a nevládnímu vyšetřování údajného porušování lidských práv

Celá řada domácích a mezinárodních lidskoprávních skupin působila prakticky bez omezení ze strany vlády, prováděla šetření a publikovala svá zjištění o případech porušování lidských práv. Státní úředníci s nimi zpravidla spolupracovali a vycházeli vstřícně jejich názorům, avšak někteří vysoce postavení činitelé včetně prezidenta Zemana a zlínského hejtmána Jiřího Čunka svými veřejnými poznámkami zlehčovali některé NNO.

Vládní orgány pro lidská práva: Nová vláda zrušila post ministra pro lidská práva. Funkci komisaře pro lidská práva zastává ředitel sekce lidských práv Úřadu vlády. Na Úřadu vlády bylo několik poradních a pracovních orgánů pro lidská práva, například Rada vlády pro lidská práva, Mezirezortní komise pro záležitosti romské komunity, Rada pro národní menšiny, Protikorupční výbor a Výbor pro zdravotně postižené občany.

Úřad veřejného ochránce práv (ombudsmana) provozoval svou činnost bez zásahů ze strany vlády nebo politických stran a měl odpovídající zdroje. Pozorovatelé z oblasti lidských práv jej obecně považovali za efektivní. Vedle zpráv a doporučení o tématech hodných zvláštního zájmu předložil Úřad vládě čtvrtletní zprávy a výroční zprávu. Stížnosti na diskriminaci předložené ombudsmance se týkaly nejčastěji diskriminace na základě zdravotního stavu, zdravotního postižení a etnického původu.

Vedle veřejného ochránce práv působili ombudsmani také v bezpečnostních silách a školství.

Článek 6. Diskriminace, násilí ve společnosti a obchod s lidmi

Ženy

Znásilnění a domácí násilí: Zákon zakazuje znásilnění, včetně znásilnění mezi manželi, a postihuje je trestem odnětí svobody od dvou do deseti let, s delšími tresty v přitěžujících okolnostech. Vláda vymáhala tato zákonná ustanovení.

Pozorovatelé však hlásili, že státním zástupcům a soudcům často chyběly znalosti tohoto tématu a poukazovali na nedostatek zkušených soudních znalců. Náročné trestní řízení vyžadovalo opakované svědecké výpovědi od obětí, což přispívalo k jejich další traumatizaci. Pouze v polovině případů byly uloženy nepodmíněné tresty odnětí svobody.

Na začátku roku Vrchní soud v Praze zamítl odvolání státního zástupce, který tvrdil, že podmíněný trest odnětí svobody v trvání tří let s odkladem výkonu na pět let není dostačující pro 38letého nevlastního otce, který sexuálně zneužíval svou šestiletou nevlastní dceru. Avšak po dovolání ze strany nejvyššího státního zástupce Nejvyšší soud v Řijnu vrátil případ soudu nižší instance k novému projednání.

Vláda sice poskytla financování některým NNO, které nadále nabízely okamžité sociální, právní a psychologické služby obětem znásilnění, ale dlouhodobé služby byly podfinancovány.

NNO poukazovaly zejména na nedostatečné hlášení násilí proti ženám v imigrantských komunitách, kde se oběti často obávaly, že ztratí svůj imigrační status.

Za domácí násilí lze uložit až čtyřletý trest odnětí svobody nebo delší za přitěžujících okolností. Policie je oprávněna vykázat násilníky na 10 dní z domova. Zákon omezuje dobu účinnosti vykázání na celkem šest měsíců včetně prodloužení. Ministerstvo vnitra oznámilo, že policie vykázala za prvních osm měsíců roku 338 pachatelů z jejich obydlí.

Koncem roku 2017 Nejvyšší soud přezkoumal případ domácího násilí z roku 2014 a potvrdil rozhodnutí okresního soudu v Brně. Navzdory hrubému fyzickému a psychickému násilí proti své manželce spáchanému v letech 2012 a 2013 byl pachatel potrestán pouze podmíněným trestem odnětí svobody na dobu 30 měsíců s odkladem po dobu 36 měsíců. Pachatel manželku mlátil a několik dní po potratu je kopl do břicha, pravidelně jí vyhrožoval a ponižoval ji, zakazoval jí, aby si hledala zaměstnání, vše v přítomnosti syna. Žena musela být hospitalizována kvůli zraněním, která utrpěla.

Zákon rovněž upravuje ochranu jiných osob žijících v domácnosti, zejména dětí a seniorů, proti domácímu násilí. Vláda podporovala široce využívanou linku pro oběti zločinu a domácího násilí.

Sexuální obtěžování: Antidiskriminační předpisy zakazují sexuální obtěžování a zacházejí s ním jako z formou přímé diskriminace. Tresty za obtěžování zahrnují pokuty, propuštění z práce nebo odnětí svobody až na osm let. Policie často odkládá vyšetřování, dokud se pachatel nedopustí závažného trestného činu, například nucení k sexuálnímu styku, znásilnění nebo jiné formy fyzického násilí.

V reakci na několik hlášených případů sexuálního obtěžování mezi učiteli a studenty vysokých škol zorganizovalo ministerstvo školství celostátní workshop zaměřený na tento problém a zpracovalo instrukční video.

Pachatelé usvědčení ze stalkingu mohou být odsouzeni až na tři roky odnětí svobody.

Nucená kontrola populace: Nebyly hlášeny žádné případy nuceného potratu nebo nedobrovolné sterilizace.

Diskriminace: Zákon dává mužům i ženám stejné právní postavení a práva, a to i co se týče rodiny, náboženství, osobního statutu, pracovního práva, majetku a dědictví. Ženy byly občas diskriminovány v zaměstnání a co se týče odměny za práci (viz článek 7.d.).

Děti

Registrace při narození: Děti odvozuji svou státní příslušnost od rodičů. Každé dítě, jehož alespoň jeden rodič je státním příslušníkem, získává automaticky občanství. Děti narozené osobám, které nejsou státními příslušníky, například žadatelům o azyl nebo migrantům, mají pouze občanství svých rodičů. Úřady registrovaly narození okamžitě.

Násilí na dětech: Tresty odnětí svobody pro osoby, které byly shledány vinnými z násilí na dětech, se pohybují od pěti let do 12 let v případě úmrtí dítěte.

NNO odhadly, že 40 000 dětí zažije každoročně nějakou formu násilí. Ministerstvo práce a sociálních věcí oznámilo, že úřady odebraly v roce 2017 zhruba 530 dětí od rodičů na základě soudního rozhodnutí z důvodu zneužívání, vykořisťování nebo špatného zacházení. V roce 2017 zemřely v důsledku zneužívání nebo špatného zacházení tři děti. Průzkum Českého kriminologického ústavu z roku 2017 zjistil, že zhruba 40 procent obětí znásilnění tvořily děti mladší 18 let a 21 procent byly děti mladší 14 let.

Předčasné a nucené sňatky: Minimální zákonem věkový limit pro manželství je 18 let. Někteří příslušníci romské komunity uzavřeli sňatek ve věku mladším než zákonný věkový limit. Zákon dovoluje sňatek s přivolením soudu ve věku 16 let. Žádné oficiální sňatky ve věku mladším 16 let nebyly hlášeny.

Sexuální vykořisťování dětí: Zákon zakazuje sexuální vykořisťování dětí a držbu, výrobu a distribuci dětské pornografie, které se postihuje trestem odnětí svobody až na osm let. Minimální věk pro konsenzuální sex je 15 let. Sexuální styk s dítětem mladším 15 let se postihuje trestem odnětí svobody až na osm let nebo více za přitěžujících okolností. Zákon zakazuje všechny formy obchodu a stanoví trest odnětí svobody v trvání dva až deset let za porušení tohoto zákazu nebo déle za přitěžujících okolností. Tyto zákony byly v zásadě uplatňovány.

Za účelem boje proti sexuálnímu vykořisťování dětí na internetu se ministerstvo vnitra zapojilo v roce 2017 do evropské kampaně „Say No“ (Řekni ne) iniciované Europolem.

Mezinárodní únosy dětí: Země je stranou Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980. Viz výroční zpráva státního departmentu o mezinárodních únosech dětí rodiči (*Annual Report on International Parental Child Abduction* na <https://travel.state.gov/content/travel/en/International-Parental-Child-Abduction/providers/legal-reports-and-data.htm>).

Antisemitismus

Židovská populace v zemi činila zhruba 10 000 osob. Veřejné antisemitské výroky byly zřídka, nicméně v zemi aktivně působily malé, ale dobře organizované pravicové skupiny s antisemitskými názory. Ministerstvo vnitra nadále monitorovalo aktivity těchto skupin a spolupracovalo s policií v sousedních zemích.

In 2017 the Ministerstvo vnitra zaznamenalo v roce 2017 27 trestných činů s antisemitskými motivy. Nejvyšší soud potvrdil v lednu rozsudek okresního soudu v Jihlavě, který odsoudil v březnu 2017 známého antisemitského blogera Adama Bartoše podmíněně na jeden rok odnětí svobody za podněcování k nenávisti. Pražský obvodní soud odsoudil Bartoše

v samostatné věci v lednu podmíněně na dva roky odnětí svobody za podněcování k nenávisti, pomluvu a popírání genocidy. Bartoš se proti rozsudku odvolal a věc byla na konci roku dosud v jednání.

Okresní soud v Praze odsoudil v červenci bývalého tajemníka Strany svobody a přímé demokracie Jaroslava Staníka za projevy nenávisti. Podle svědků se Staník v říjnu 2017 vyjádřil v budově dolní komory parlamentu, že Romové, Židé a homosexuálové by měli být po narození zastřeleni. Staník se proti rozsudku odvolal a věc byla na konci roku dosud v jednání.

V listopadu obvinila policie dva muže z toho, že v únoru umístili prasečí hlavu na památník obětí holocaustu a romských obětí v Letech.

Ministerstvo kultury označilo v roce 2017 za národní dědictví 12 náhrobků a fragmentů náhrobků z bývalého židovského hřbitova v Prostějově (na východě ČR), který byl sám označen v roce 2016 za kulturní památku. Zahraniční filantrop nadále vynakládal úsilí o renovaci hřbitova, který byl zničen nacisty a později přeměněn na veřejný park.

Vláda má zavedenu protiextremistickou strategii s důrazem na prevenci a vzdělání k boji proti nepřátelství a diskriminaci namířené proti romské komunitě a k řešení problému antisemitismu a vzdělávání o holocaustu.

Obchod s lidmi

Viz zprávu státního departmentu o obchodu s lidmi *Trafficking in Persons Report* na adrese www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/.

Osoby se zdravotním postižením

Zákon zakazuje diskriminaci osob s tělesným, smyslovým, intelektovým a duševním postižením. Ombudsmanka jednala jako mediátor v mnoha případech a jen několik málo případů bylo potrestáno soudem. Osoby se zdravotním postižením se nadále potýkaly s nedostatkem veřejných úlev. Hospodářský růst a aktivní opatření v oblasti zaměstnanosti vedly k výraznému snížení počtu nezaměstnaných osob se zdravotním postižením.

Do zvláštních škol se zvláště vyškolenými pedagogy mají ze zákona chodit pouze děti se závažným zdravotním postižením. Mnoho dětí bylo schopno docházet do běžných základních a středních škol a na vysoké školy, problémem však zůstávají finance.

Úřad veřejného ochránce práv se v lednu stal monitorovacím orgánem dle Úmluvy OSN o právech osob ze zdravotním postižením. Ombudsmanka navštěvovala pracoviště státních a soukromých podniků a institucí, které zaměstnávají osoby omezené na svobodě nebo žijící v ústavní péči, včetně osob se zdravotním postižením, aby prověřila podmínky, zajistila respektování základních práv a prosazovala zvýšenou ochranu proti špatnému zacházení. Kancelář veřejného ochránce práv oznámila, že nejvíce stížností na diskriminaci souviselo s diskriminací z důvodu zdravotního postižení. Ombudsmanka zvláště kritizovala diskriminaci osob se zdravotním postižením na pracovišti a špatnou dostupnost stomatologických služeb pro osoby s duševním postižením.

Podle Úřadu vlády ministerstva neplnila požadavek zákona, aby čtyři procenta zaměstnanců firem a institucí s více než 25 zaměstnanci tvořily osoby s tělesným postižením. Mnoho firem a institucí namísto zaměstnávání osob se zdravotním postižením raději zaplatilo pokuty nebo nakupovalo výrobky od společností, které zaměstnávaly osoby se zdravotním postižením, což je praxe, kterou kritizovala Národní rada osob se zdravotním postižením i ombudsmanka.

Národnostní/rasové/etnické menšiny

V zemi pobývalo cca 300 000 Romů, z nichž se mnoho střetávalo s různou úrovní diskriminace ve školství, zaměstnání a bydlení a byla mezi nimi značně rozšířena chudoba, nezaměstnanost a negramotnost.

Zločiny z nenávisti vůči Romům byly nadále problémem. Terčem nenávisti se stali i Afričané a osoby jihoasijského původu. Pozorovatelé oznámili, že zločiny z nenávisti nejsou dostatečně uznávány ze strany policie, státních zástupců a soudců, kterým často chyběla vůle nebo odpovídající znalosti.

Policie ČR uzavřela v říjnu vyšetřování a doporučila soudně stíhat tři muže ve věku 19, 20 a 23 let za napadení skupiny osob z jižní Asie v Písku. Jedna osoba skončila se zraněními v nemocnici.

Studie ministerstva školství ukázala, že navzdory zákonným opatřením zaměřeným na desegregaci Romů ve školství tvořili Romové 29 procent žáků zvláštních škol v porovnání s 3,6 žáků běžných základních škol. Počet romských dětí ve školkách se po zavedení bezplatné povinné roční předškolní docházky mezi pátým a šestým rokem věku v roce 2017 o něco zvýšil, ale stále je významně pod úrovní jejich neromských vrstevníků. Na podporu desegregace Romů ve školství vláda zvýšila financování dodatečné podpory pro studenty se zvláštními potřebami v běžných školách.

Zhruba jedna třetina Romů žila v tzv. vyloučených lokalitách nebo ghettech. Přestože zákon zakazuje diskriminaci v otázce bydlení na základě etnického původu, NNO uvedly, že některé obce diskriminují určité sociálně znevýhodněné skupiny, především Romy, a svá rozhodnutí neposkytnout bydlení odůvodňují údajně špatnou pověstí romských žadatelů z předchozího bydliště.

Novela zákona o osobách v hmotné nouzi z roku 2017, která měla vyřešit problémy s bydlením, měla v některých případech opačný účinek. Novela totiž umožnila obcím, aby vyhlásily určité oblasti za oblasti „zvýšeného výskytu společensky nežádoucí aktivity“, V takto označených zónách platí státní úřady pouze část příspěvků na bydlení. Některá města začala používat tento nástroj k tomu, aby se zbavila Romů a jiných nízkopříjmových občanů.

Evropské centrum pro práva Romů kritizovalo v září prezidenta Zemana za jeho negativní prohlášení o Romech a vyzvalo ho v otevřeném dopise k rezignaci. Zeman prohlásil, že nezaměstnaní v jedné vesnici, kterou navštívil, byli přesně ti Romové, kteří byli za komunismu nuceni pod hrozbou vězení pracovat.

Romové byly nejčastějším terčem nenávistných projevů na internetu.

Okresní soud v Tachově uložil v září pokutu ve výši 20 000,- Kč (800,- USD) za výhrušné komentáře umístěné na internetu u školní fotografie dětí z prvního ročníku místní školy. Mezi

děti byli hlavně Romové, Arabové a Vietnamci a komentář naznačoval, že tyto děti mají být poslány do plynových komor, zastřeleny nebo že by měl být do třídy hozen granát. Policie nejdříve nekvalifikovala tento čin jako projev nenávisti, ale nejvyšší státní zástupce požádal o další vyšetřování, které vedlo k vydání odsuzujícího rozsudku.

Majitelé vepřína, který se nachází na místě koncentračního tábora pro Romy v Letech z období druhé světové války, v dubnu oficiálně předali místo Muzeu romské kultury, které na místě vybuduje památník romských obětí. Vláda vykoupila objekt za 450 mil. Kč (18 mil. USD) a v srpnu uvolnila dalších 111 miliónů korun (4,4 mil. USD) na vyčištění, demolici a archeologický výzkum místa, což byla podmínka zahraničních dárců.

Akty násilí, diskriminace a další protiprávní činy z důvodu sexuální orientace a genderové identity

Země má antidiskriminační zákony, které zakazují diskriminaci lesbických žen, homosexuálů, transgenderových a transsexuálních osob (LGBTI) v otázkách bydlení, zaměstnání, přístupu ke zdravotní péči a vláda tyto zákony obecně prosazovala. Zákony země neobsahují zvláštní ustanovení o zločinech z nenávisti, které se týkají sexuální orientace a genderové identity. Násilných incidentů z důvodu sexuální orientace bylo málo a představitelé místní LGBTI komunity uvedli, že občasné byly vůči LGBTI osobám většinou tolerantní.

Za účelem zákonného uznání genderové identity musí transgenderové osoby podstoupit chirurgickou sterilizaci, což Rada Evropy považuje za rozpor se závazky členů o ochraně zdraví.

Společenské stigma HIV a AIDS

Osoby s HIV/AIDS čelily diskriminaci ve společnosti, i když nebyly hlášeny žádné případy násilí proti nim. Česká společnost AIDS pomoc poukázala na řadu případů diskriminace, především v přístupu ke zdravotní péči, což bylo zejména způsobeno zákonným požadavkem informovat každého lékaře o tom, že daná osoba je HIV pozitivní. Případy obvykle nebyly vyřešeny nebo jsou řešeny prostřednictvím mediace. Onemocnění HIV/AIDS je podle antidiskriminačního zákona považováno za zdravotní postižení, což přispělo ke stigmatizaci a diskriminaci HIV-pozitivních osob. Osoby s HIV/AIDS často raději tajily svůj stav, než aby podaly stížnost, což podle pozorovatelů vedlo k tomu, že problém nebyl dostatečně hlášen.

V případě protiprávního ukončení pracovního poměru s HIV pozitivním policistou Městský soud v Praze v listopadu 2017 potvrdil, že HIV je zdravotní postižení. Soud prohlásil, že sice měl být uplatněn antidiskriminační zákon, ale že ukončení pracovního poměru bylo v souladu s příslušnou interní ministerskou vyhláškou. Policista se odvolal k Nejvyššímu soudu.

Česká společnost AIDS pomoc uvedla, že soudnictví postrádá kvalifikované odborníky znalé otázek spojených s HIV/AIDS, což vedlo k nezákonnému stíhání cca 30 osob za údajné šíření nakažlivé choroby.

Jiné projevy násilí a diskriminace ve společnosti

Podle Bezpečnostní informační služby (zpravodajsky služby ČR) nedošlo v roce 2016 ani v první polovině roku 2017 k žádným násilným protimuslimským demonstracím. Protimuslimské projevy a nálady se většinou přesunuly do sociálních médií.

Kancelář státního zástupce v Českých Budějovicích zastavila v květnu stíhání Marina Konvičky pro údajné vyvolávání nenávislosti proti islámu, protože úřady nebyly schopny včas zajistit důkazy ze sociální sítě, kde Konvička umístil výzvy k zakládání koncentračních táborů pro muslimy a k jejich fyzické likvidaci.

NNO se aktivně zasazovaly o potírání protiislámských postojů a v průběhu roku se konalo několik akcí na podporu tolerance.

Městský soud v Praze v září potvrdil rozhodnutí obvodního soudu o tom, že muslimská studentka střední zdravotní školy nesmí nosit ve škole hidžáb. Podle názoru soudu by škola měla zůstat neutrálním prostředím, v němž nikdo nepřichází do styku s náboženskými symboly. Studentka se odvolala k Nejvyššímu soudu.

Článek 7. Práva pracujících

a. Svoboda sdružování a právo na kolektivní vyjednávání

Zákon dává pracujícím právo vytvářet nezávislé odbory a být jejich členy dle své volby bez povolení nebo bez nadměrných požadavků. Zákon uděluje právo svobodného sdružování občanům i zahraničním pracujícím, ale zahraniční pracovníci často nebyli odborově organizováni z důvodu krátkodobé povahy jejich pracovního poměru nebo absence sociálních kontaktů se zaměstnanci, kteří jsou občany ČR.

Zákon uděluje právo kolektivního vyjednávání, zakazuje diskriminaci namířenou proti odborům a neuznává činnost v odborech jako platný důvod k propuštění z práce. Pracující ve většině oborů mají zákonem dané právo na stávku, pokud selže vyjednávání, a obvykle toto právo využívali.

Právo na stávku může být omezeno nebo stávky mohou být zakázány v základních odvětvích služeb, mj. v nemocnicích, v odvětvích zajišťujících dodávku elektřiny a vody, u pracovníků leteckého dispečinku, v jaderné energetice a v odvětví ropy a zemního plynu. Příslušníci ozbrojených sil, státní zástupci a soudci nesmějí zakládat odbory, být odborově organizováni ani stávkovat. Rozsah kolektivního vyjednávání byl omezen u pracovníků státní správy, jejichž mzdy byly upraveny zákonem. Odbory jsou jedinými právoplatnými zástupci pracujících, a to i těch, kteří nejsou jejich členy. Při plánování stávky musí odbory písemně informovat o počtu členů stávkového výboru nebo kontaktních osob k vyjednávání. Konání stávky musí oznámit alespoň tři dny předem. Přestože předpisy povolují, aby členové odborů vykonávali některé odborářské aktivity během pracovní doby, nestanoví počet hodin, které mohou odboráři věnovat této činnosti, což ponechává prostor k rozdílnému výkladu ze strany zaměstnavatelů.

Zákon chrání odborové funkcionáře před propuštěním ze strany zaměstnavatelů po celé funkční období a po 12 měsících po jeho ukončení. Chce-li zaměstnavatel propustit odborového funkcionáře, musí předem požádat o souhlas odborovou organizaci, v níž je funkcionář členem, a pokud tato organizace nedá souhlas, je výpověď neplatná.

Vláda usilovala o efektivní uplatňování těchto právních předpisů a dovolovala odborům provádět nerušeně jejich činnost. Vláda vyčlenila odpovídající zdroje pro kontrolu a nápravu a postih ve formě pokut byl dostatečnou prevencí porušování předpisů.

Českomoravská konfederace odborových svazů (ČMKOS) si stěžovala na to, že zaměstnavatelé nejsou ze zákona povinni konzultovat s odbory případy jednotlivých zaměstnanců, ani usilovat o vzájemnou dohodu o některých problémech na pracovišti, což oslabuje možnosti zaměstnanců v malých podnicích zachovat si odborářská práva.

Podle ČMKOS docházelo během rok k porušování zákoníku práce a odborových práv ze strany zaměstnavatelů. ČMKOS poukázala na řadu porušení a případů diskriminace, včetně případů, kdy zaměstnavatelé kladli administrativní překážky kolektivnímu vyjednávání a hrozili výpovědí zaměstnancům, kteří prosazovali svá odborářská práva nebo kteří se pokusili založit odborovou organizaci. Nevyskytly se žádné případy nerovnoprávného zacházení nebo provádění neoprávněných jednostranných změn mezd. Zaměstnavatelé v některých případech zakládali „žluté“, jimi řízené odborové organizace, aby rozbitím jednoty a akceschopnosti zaměstnanců znemožnili kolektivní vyjednávání.

Podle ČMKOS někteří zaměstnavatelé nutili zaměstnance, aby formálně pracovali za minimální mzdu, s cílem snížit v době rostoucích mezd odvody za zaměstnance, a zbytek mzdy jim platili „bokem“. Toto porušení zákona však bylo obtížné prokazovat. Zaměstnanci raději změnilí zaměstnání, než aby podali stížnost, a stěžovali si až tehdy, když zaměstnavatel přestal vyplácet mzdy.

ČMKOS nadále poukazovala na případy zaměstnavatelů, kteří neposkytovali členům odborů dostatečné placené volno k plnění jejich odborářských povinností nebo vykonávali na členy odborů za účelem oslabení odborové organizace nátlak, aby odešli ze zaměstnání. Vyskytly se případy šikany proti odborovým funkcionářům, včetně stanovení nepřiměřených kritérií pro hodnocení výkonnosti, nadměrného monitorování pracovní výkonnosti a vedení disciplinárních řízení proti nim nebo snížení jejich finanční odměny výhradně z důvodu jejich účasti v odborech

Odbory v průběhu roku často využívaly stávkové pohotovosti a stávek k dosažení svých cílů. Tyto stávky a stávkové pohotovosti se týkaly převážně mezd.

b. Zákaz nucené práce a pracovní povinnosti

Zákon zakazuje všechny formy nucené práce a pracovní povinnosti a vláda tyto zákazy efektivně prosazovala. V předchozích několika letech byly inspekce četnější a zákon byl uplatňován efektivněji. Zdroje, inspekce a prostředky nápravy byly adekvátní. Pokuty za porušení zákona byly dostatečnou prevencí porušování předpisů.

Vláda uplatňovala právní předpisy, které zesílily regulaci potenciálně protiprávních praktik pracovních agentur pomocí zvýšení požadavků na založení pracovní agentury, pokut za ilegální zaměstnávání a stanovení limitů pro dočasné zaměstnávání cizích státních příslušníků. Novela zákoníku práce z roku 2017, která vstoupila v platnost v červenci, zavedla pokutu ve výši 500 000,- Kč (20 000,- USD), aby zbavila systém tajného nelegálního zaměstnávání. V důsledku toho přišlo více než 570 agentur o oprávnění k činnosti.

Byly hlášeny případy mužů a žen, včetně migrantů, kteří se stali oběťmi obchodu za účelem nucené práce, obvykle za účelem odpracování dluhu, Ministerstvo vnitra informovalo za prvních osm měsíců roku o 13 obětech nucené práce (11 ženách a dvou mužích). Devět z nich byli Filipínci. Navzdory velmi vysoké poptávce po pracovních silách na domácím trhu

soukromé pracovní agentury často používaly klamavé praktiky při náboru zahraničních i domácích pracovníků. V rámci nucených prací dané osoby často pracovaly jako domácí personál, chůvy a v masážním odvětví.

Viz též zpráva státního departmentu *Trafficking in Persons Report* (Obchod s lidmi) na www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/.

c. Zákaz dětské práce a minimální věkový limit pro zaměstnání

Zákon zakazuje nejhorší formy dětské práce. Minimálně věkový limit pro zaměstnání je 15 let. Zaměstnávání dětí ve věku 15 až 18 let se řídilo striktními bezpečnostními normami-

Zákon povoluje, aby děti mladší 15 let (nebo do dovršení povinné školní docházky) pracovaly pouze v určitých oblastech: kulturní a umělecká činnost, reklama, propagace a určitý činnosti v oboru modelingu nebo sportovní činnost. Dítě mladší 15 let může pracovat pouze tehdy, když obdrží od dětského lékaře kladný posudek o zdravotním stavu a předchozí souhlas Úřadu práce. Zdroje, inspekce i prostředky nápravy byly dostačující. Státní úřad pro inspekci práce (SÚIP) efektivně vymáhal dodržování těchto předpisů. Pokuty za jejich porušení byly dostatečnou prevencí jejich porušování. SÚIP v průběhu roku neinformoval o žádných případech porušení předpisů o dětské práci.

d. Diskriminace v zaměstnání a při výkonu povolání

Pracovně právní předpisy zakazují veškeré formy diskriminace z důvodu národnosti, rasy, barvy pleti, náboženství, politických názorů, národnostního původu, pohlaví, sexuální orientace, zdravotního postižení, HIV pozitivního stavu nebo přítomnosti jiných nakažlivých chorob, společenského postavení nebo členství v odborech.

SÚIP prováděl během roku 2017 kontroly ke zjištění případů nerovného zacházení a diskriminace a ukládal pokuty za porušení antidiskriminačních zákonů, většinou za nesplnění požadavku zaměstnat stanovený počet osob se zdravotním postižením, za diskriminaci na základě pohlaví a věku nebo za zveřejnění diskriminačních pracovních nabídek. Tyto pokuty byly dostačující k prevenci porušování. Podle ČMKOS se případy diskriminace na pracovišti týkaly obvykle rozdílu ve výši odměn za práci mezi muži a ženami. Ministerstvo práce a sociálních věcí vydalo v průběhu roku pro inspektory práce novou metodiku k porovnávání mezd, jakož i mnoho dalších nástrojů, které jsou veřejně dostupné na internetu.

V roce 2017 tvořily ženy 44,5 procent nezemědělských pracovních sil. Mzdy žen byla zhruba o 21 procent nižší než mzdy mužů.

Sdružení, která poskytují podporu HIV pozitivním, osobám, informovala o případech diskriminace. HIV pozitivní osoby nejsou ze zákona povinny hlásit svou diagnózu zaměstnavateli, pokud jim tato diagnóza nebrání v plnění jejich povinností. Někteří zaměstnavatelé propustili HIV pozitivní zaměstnance z důvodu předsudků jiných zaměstnanců. Aby se tyto zaměstnavatelé vyhnuli obvinění z diskriminace, odůvodnili takové propuštění administrativními důvody, například nadbytečností.

Podle zprávy ombudsmanky byla diskriminace na pracovišti důvodem téměř jedné třetiny stížností, které byly doručeny jejímu úřadu v roce 2017. Navzdory platnosti antidiskriminačních zákonů státní orgány jen zřídka vymáhaly tyto zákony v případech

souvisejících se zaměstnáním. Zaměstnanci nebyli často ochotni podat formální stížnost nebo svědčit proti svým zaměstnavatelům z obavy ze ztráty zaměstnání, snížení mzdy nebo přeložení na pozice s horšími pracovními podmínkami.

Jeden z mála rozsudků týkajících se diskriminace v zaměstnání bylo rozhodnutí okresního soudu v Ostravě týkající se diskriminace z důvodu věku. Tento soud na začátku tohoto roku přisoudil 62letá asistentce Ostravské university náhradu ve výši 50 000,- korun (2 000,- USD) a veřejnou omluvu za nerovné zacházení z důvodu jejího věku. Zatímco mladším zaměstnancům bylo nabídnuto prodloužení pracovní smlouvy o mnoho let, jí bylo nabídnuto prodloužení pouze o jeden rok.

e. Přijatelné pracovní podmínky

Ministerstvo práce a sociálních věcí stanoví a vymáhá minimální mzdu. Minimální mzda je vyšší než minimální životní náklady, které jsou definovány jako minimální částka nezbytná k uspokojení základních měsíčních potřeb dospělých osob v pracovním věku. Vymáhání minimální mzdy bylo jedním ze základních cílů inspekcí SÚIP.

Zákon stanoví 40hodinovou pracovní dobu, dva dny volna týdně a alespoň 30minutovou přestávku během standardního pracovního dne. Zaměstnavatelé mohou vyžadovat až osm hodin práce přesčas za jeden týden za účelem splnění zvýšené poptávky, ale nejvýše 150 hodin práce přesčas za kalendářní rok. Dodatečnou práci přesčas lze požadovat pouze se souhlasem zaměstnance. Zákoník práce vyžaduje vyšší odměnu za práci přesčas, která odpovídá nejméně 125 procentům průměrné mzdy.

Vláda stanovila normy pro zdraví a bezpečnost na pracovišti, které byly vyhovující pro hlavní hospodářská odvětví v zemi. Zákoník práce ukládá zaměstnavateli povinnost zajistit bezpečnost a ochranu zdraví na pracovišti, udržovat bezpečné a zdravé pracovní prostředí a zamezit zdravotním a bezpečnostním rizikům.

Inspektoři SÚIP prováděli kontroly dodržování zákoníku práce a ukládali pokuty, které byly dostačující k prevenci porušování. Plán inspekcí SÚIP se zaměřil na obory s obvykle vysoce rizikovými pracovními podmínkami, např. na stavebnictví, zemědělství a lesnictví.

SÚIP odpovídá za boj proti ilegálnímu zaměstnávání. Inspektoři práce prováděli přednostně inspekce za účelem odhalování nelegálních pracovníků v oborech, v nichž se vyskytovalo zvláště vysoké riziko takového zaměstnávání, například v ubytovacích a stravovacích službách, v maloobchodech, skladech a logistických centrech, v zemědělství, lesnictví, stavebnictví a ve zpracovatelském průmyslu. Inspektoři provedli četné kontroly ve vybraných sezónních podnicích, maloobchodních řetězcích a průmyslových zónách. Více než 65 procent nelegálních pracovníků tvořili občané EU, hlavně ze Slovenska, Rumunska, Polska a Bulharska. Většina nelegálních pracovníků z třetích zemí pocházela z Ukrajiny a Ruska, a dále z Vietnamu a Mongolska. Někteří občané třetích zemí pracovali v ČR na základě pracovních povolení platných pro jiné státy EU (hlavně pro Polsko), a pokud byli přiděleni k práci v ČR, pracovali zde tedy nelegálně. Většina nelegálních pracovníků byli Ukrajinci, Moldavané a Vietnamci. Tyto skupiny byly potenciálně vystaveny vysokému riziku špatného zacházení. Za účelem zvýšení účinnosti inspekcí je inspektoři SÚIP prováděli v součinnosti s Úřadem práce, správou sociálního zabezpečení, živnostenským úřadem, cizineckou policií, celníky a místní policií.

Zaměstnavatelé občas ignorovali požadavky na standardní pracovní podmínky pro migranty. Relativně nekvalifikovaní zahraniční pracovníci z méně vyspělých zemí byli při hledání práce často závislí na pracovních agenturách obstarávajících přechodná zaměstnání. Migranty občas pracovali v horších než standardních podmínkách. Platy byly většinou vypláceny agenturám, které je obstavily, takže pracovníci dostávali nižší než minimální mzdy, pracovali přesčas bez odpovídající náhrady nebo vůbec bez náhrady. Jelikož migranti zřídka podávali formální stížnosti na tyto přestupky, měly úřady jen málo možností zasáhnout

SÚIP elektivně prosazoval zdravotní a bezpečnostní normy. Zákony, které vyžadují přijatelné pracovní podmínky, se týkají všech pracovníků ve všech odvětvích bez rozdílu. SÚIP prováděl během roku kontroly zaměřené na zdravotní a bezpečnostní normy, a to jak z vlastního podnětu, tak i na základě stížností. Úřady ukládaly pokuty jako dostatečnou prevenci porušování předpisů.

Počet hlášených pracovních úrazů se v roce 2017 zvýšil o 0,2 procenta oproti roku 2016. Počet úmrtí se snížil během roku 2017 o 8,7 procent. Převážná většina pracovních úrazů a úmrtí se vyskytla v zemědělství, lesnictví, dopravě, stavebnictví, skladech a ve zpracovatelských odvětvích. Podle SÚIP byly nejčastějšími příčinami úrazů a úmrtí podceněná rizika, pády z výšky, neodpovědné používání nebezpečných pracovních postupů a technik, nepovolené chování nebo pobývání v nebezpečných zónách a nedodržování zákazů. Zaměstnanci malých a středních podniků často odmítali používat ochranné prostředky i tehdy, když jim je zaměstnavatel poskytl.

Sami pracovníci mohou odejít ze situací, které ohrožují jejich zdravotní nebo bezpečnosti, aniž by ohrozili své zaměstnání, ale SÚIP poměrně soustavně vymáhal tento standard.